

MONDAY 5 JANUARY: DO NOT WEAR COLOURFUL DRESSES

I was getting ready for school and about to wear my uniform when I remembered that our principal had told us not to wear uniforms - and come to school wearing normal clothes instead. So I decided to wear my favourite pink dress. Other girls in school were also wearing colourful dresses and the school presented a homely look.

My friend came to me and said, 'for God's sake, answer me honestly, is our school going to be attacked by the Taliban?' During the morning assembly we were told not to wear colourful clothes as the Taliban would object to it.

I came back from school and had tuition sessions after lunch. In the evening I switched on the TV and heard that curfew had been lifted from Shikardra after 15 days. I was happy to hear that because our English teacher lived in the area and she might be coming to school now.

Swat has been a centre of militant activity

Twue lant lang blijft de 21-jarige Elin Ersson naast haar stoel staan (zie H4) in het vliegtuig, dat op het punt staat om van Göteborg naar Istanbul te vertrekken. Ze geeft te kennen dat ze pas gaat zitten als een andere passagier, een 52-jarige Afghaanse vrouw, het vliegtuig heeft kunnen verlaten.

SATURDAY 3 JANUARY: AM AFRAID

I had a terrible dream yesterday with military helicopters and the Taliban. I have had such dreams since the launch of the military operation. I was afraid to go to school because the Taliban had started an edict banning all girls from attending schools.

Only 11 students attended the class out of 27. The number decreased because of Taliban's edict. My three friends have shifted to Peshawar, Lahore and Rawalpindi with their families after this edict.

On my way from school to home I heard a man saying 'I will kill you'. I hastened my pace and after a while I looked back if the man was still coming behind me. But to my utter relief he was talking on his mobile and had been threatening someone else over the phone. 37

WEDNESDAY 7 JANUARY: NO FIRING OR FEAR

I have come to Bunnair to spend Muharram (a Muslim holiday) on vacation. I adore Bunnair because of its mountains and lush green fields. My Swat is also very beautiful but there is no peace. But in Bunnair there is peace and tranquillity. Neither is there any firing nor any fear. We all are very happy.

Today we went to Pir Baba mausoleum and there were lots of people there. People are here to pray while we are here for an excursion. There are shops selling bangles, ear rings, lockets and other artificial jewellery. I thought of buying something but nothing impressed - my mother bought ear rings and bangles.

Tijdens een vredesmars, georganiseerd door haar school, verdedigt Malala haar recht op educatie. Ze verschijnt op een BBC Urdu praatprogramma. Malala: "Ik vond het erg spannend, iedereen in Pakistan kon me horen. Daarom zei ik: Hoe durft de Taliban mij het recht op onderwijs te ontnemen?" Kort daarna begint Malala een blog voor de BBC onder een pseudoniem. Veel mensen kregen weer hoop door haar verhalen.

Haar pseudoniem was Gul Makai, Korenbloem (H6)

http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7834402.stm

WEDNESDAY 14 JANUARY: I MAY NOT GO TO SCHOOL AGAIN

I was in a bad mood while going to school because winter vacations are starting from tomorrow. The principal announced the vacations but did not mention the date the school was to reopen. This was the first time this has happened.

In the past the reopening date was always announced clearly. The principal did not inform us about the reason behind not announcing the school reopening, but my guess was that the Taliban had announced a ban on girls' education from 15 January.

This time round, the girls were not too excited about vacations because they knew if the Taliban implemented their edict they would not be able to come to school again. Some girls were optimistic that the schools would reopen in February but others said that their parents had decided to shift from Swat and go to other cities for the sake of their education.

Since today was the last day of our school, we decided to play in the playground a bit longer. I am of the view that the school will one day reopen but while leaving I looked at the building as if I would not come here again.

SOCIAL MEDIA #5

FRIDAY 9 JANUARY: THE MUSLIM GOES ON LEAVE

Today at school I told my friends about my trip to Bunnair. They said that Bunnair was a beautiful place. I told them about the peace and tranquillity. They were surprised to hear that. I used to give speeches on the radio. He was the one who announced the ban on girls attending school.

Some girls said that he was good but others disagreed. The rumours of his death are circulating because he did not deliver a speech the night before on the radio. One girl said that he had gone on leave. Since there was no tuition on Friday, I played the whole afternoon. I told them about my trip to Bunnair. I told them about the peace and tranquillity. I told them about the peace and tranquillity. I told them about the peace and tranquillity.

THURSDAY JANUARY 15: NIGHT FILLED WITH ARTILLERY FIRE

The night was filled with the noise of artillery fire and I woke up three times. But since there was no school I did not go to school. Afterwards, my friend came over and we discussed our homework.

Today is 15 January, the last day before the Taliban's edict comes into effect, and my friend was discussing homework as if nothing out of the ordinary had happened.

Today, I also read the diary written for the BBC (in Urdu) and published in the newspaper. My mother liked my pen name 'Gul Makai' and said to my father 'why not change her name to Gul Makai?' I also like the name because my real name means 'grief-stricken'.

My father said that some days ago someone brought the printout of this diary saying how wonderful it was. My father said that he smiled but could not even say that it was written by his daughter.

SUNDAY 4 JANUARY: I HAVE TO GO TO SCHOOL

Today is a holiday and I woke up late, around 10 am. I heard my father talking about another three bodies lying at Green Chowk (crossing). I felt bad on hearing this news. Before the launch of the military operation we all used to go to Marghazar, Fiza Ghat and Kanju for picnics on Sundays. But now the situation is such that we have not been out on picnic for over a year and a half.

We also used to go for a walk after dinner but now we are back home before sunset. Today I did some household chores, my homework and played with my brother. But my heart was beating fast - as I have to go to school tomorrow.

Turkse politie arresteert 25 mensen die via sociale media hebben opgeroepen tot protest.

De Turkse oproerpolitie blijft door gaan met het vasthouden en arresteren van demonstranten.

Foto | Sedat Suna/EP

De geest van verandering was aanstekelijk op het Tahrir plein. Activisten die terugkijken zeggen dat Facebook en Twitter slechts hulpmiddelen waren, nooit de drijvende kracht. President Hosni Mubarak spreekt Cairo's Tahrir-plein toe op 10 februari 2011. De volgende dag rad hij af.

Photograph- Amr Abdallah Dalsh/Reuters

Een man in Teheran toont zijn niet-werkende app. In Iran is het gebruik van sociale netwerken beperkt. Iran blokkeert een aantal sociale media en apps om de vele demonstraties in het land te stoppen. De staatstelevisie meldt dat Instagram en de berichten-app van Telegram zijn geblokkeerd om de orde te bewaren en de veiligheid van de populatie te waarborgen.

Foto | epa

Studenten in Florida hebben sociale media omgetoerd tot een goed. 'They did what teenagers do so well- make adults and our tolerance for an intolerable status quo look dumb and old.'

Foto | Joe Raedle/Getty Images

Dobey legt uit dat het belangrijk is dat het doel van een sociale mediacampagne duidelijk wordt gedefinieerd.

Foto | See LI/Demotix/Corbis

Boeren in protest op social media tegen uitlijven milieuregels Geert Stevens dreigt zijn laarzen op te sturen naar staatssecretaris Van Dam.

Foto | Vincent Jannink

Op 1 juli 2018 konden de Oegandese hun WhatsApp-berichten niet meer lezen. En niet door de gesprekken op Facebook en Twitter bladeren of een foto van hun lunch op Snapchat posten. Hier demonstranten in Kampala op 11 juli, onder leiding van MP en muzikant Robert Kyagulanyi, ook bekend als Bobi Wine. De politie gebruikte traangas om de demonstranten uit een te drijven.

Foto | Isaac Kasamani/AFP/Getty Images

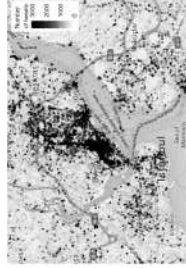
De social media influencer Jack Harries zegt dat jonge mensen de plicht hebben te protesteren tegen milieuvervuiling, bij het protest waar hij aan deel nam werden minstens 14 arrestaties gedaan.

Jack Harries: 'It's our future that's at stake.' Foto | Damien Gayl

Geolocaliseerde tweets over Turkse protesten verzonden vanuit Istanbul (31 mei - 29 juni 2013)

Fig 1 Hoe sociale media politiek protest bevorderen: informatie, motivatie en sociale netwerken

5. TEGENKRACHT EN SOCIALE MEDIA

Elin Ersson & Malala

Live Stream, de Blog

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. Informatie in de vorm van tekst, geluid en beeld.³⁵ Het is een nieuw politiek platform voor activisten. Hiermee kan je nieuwe virtuele gemeenschappen vormen, kun je verschillende groepen samenbrengen en een groter publiek bereiken in je strijd tegen machtsstructuren. De Arabische Lente (5a) en Occupy-beweging(5b) zijn demonstraties en bezettingen die groot zijn geworden door sociale media. Sociale media wordt hier gebruikt als een herbestemming van fysieke openbare ruimte in plaats van de vervanging ervan door een virtuele. Er blijven natuurlijk altijd risico's verbonden aan het gebruik van sociale media en protest, vooral bij mobilisatie van grote groepen.³⁶ Sociale media wordt niet alleen gebruikt om massaal mensen te mobiliseren en pleinen te bezetten, maar geeft ook veel nieuwe creatieve mogelijkheden voor nieuwe vormen van protest.

5.1 Elin Ersson 'Yes I'm trying to change my countries rules, I don't like them'

Het protest dat Elin Ersson maakte met haar livestream op Facebook ging viral. De 21-jarige Elin blijft twee uur lang naast haar stoel staan (H5) in het vliegtuig, dat op het punt staat om naar Istanbul te vertrekken. Ze zegt pas te gaan zitten als de uitgezette Afghaanse vluchteling uit het vliegtuig gehaald wordt. Ze filmt alleen zichzelf om de privacy van andere mensen te respecteren(5c). Het is confronterend om alleen haar gezicht te zien, terwijl ze haar tranen probeert in te houden. Ze houdt voet bij stuk en gaat niet zitten. Ondanks het feit dat een man haar telefoon uit haar hand rukte en zegt dat ze de kinderen bang maakt en hij zijn vlucht zal missen.

"I'm very sorry that a man is going to die and that you are more worried about missing your flight"

"But if these are your countries rules ... !"

"Yes I'm trying to change my countries rules, I don't like them"

"Im doing what I can to save a persons life" en "as long as I stand up the plane cannot leave" zegt Elin Ersson. Als vrijwilliger voor een Zweedse vluchtelingenorganisatie kent Elin de afschuwelijke verhalen over Afghanistan, dat op dat moment op Syrië na, het gewelddadigste land ter wereld is. De organisatie is aangeschreven door de familie van de 26-jarige Afghaanse vluchteling Ismail Khawari die heeft gevraagd hen te helpen om zijn uitzetting te voorkomen. Elin kocht een ticket voor de vlucht die Ismail Khawari zou terugbrengen naar Afghanistan, in de hoop dat ze het vliegtuig kon tegenhouden. Ismail blijkt uiteindelijk niet op die vlucht te zitten, maar wel een andere Afghaanse man die precies hetzelfde lot te wachten staat.

Ondanks dat deze actie niet onderdeel was van een grotere strategie, en Ismail Khawari inmiddels toch uitgezet is, hebben we eelingen zoals Elin nodig. Al is het alleen om ons even wakker te schudden, en om ons te laten inzien dat er enorme onrechtvaardigheid in de wereld is. Net zoals de Tank Man bleef Elin staan en wist in haar eentje het oog van de wereld te richten op deze onrechtvaardigheid. De Tank reed uiteindelijk door, er veranderde niets aan de onderdrukking in China. Ook in Zweden en andere Europese landen zal er niet zo snel iets veranderen aan het uitzetting beleid door Elins actie.³⁷ Het betekent niet dat niets in beweging is gezet, dat er niet ergens een zaadje in iemands hoofd is geplant. Vergeet niet dat aan alle grote acties die wel iets teweeg hebben gebracht er een pionier aan vooraf is gegaan .

5.2 Malala 'When the whole world is silent, even one voice becomes powerful'

In 2009 schreef Malala op 11 jarige leeftijd onder het pseudoniem *Gul Makai* (korenbloem (H6)) een weblog, *Diary of a Pakistani schoolgirl*, voor de BBC. Ze streed voor het onderwijs van meisjes in Pakistan. In de vorm van een dagboek schreef ze in haar blog over de gewelddadigheden van de Taliban in de Swatvallei. Alles veranderde toen de Taliban controle nam over de Swatvallei. De extremisten veranderde veel dingen. Het hebben van een TV en muziek spelen werd

5a Het Tahrirplein in Caïro, 2011. | Foto Ap

5b Occupy Wall Street-protesten, leiderloze bewegingen. | Alex Brandon / AP

5b Schreenshots Elin Ersson | YouTube

5d Pakistaanse militairen vervoeren gewonde Malala Yousafzai van een helikopter naar een legerziekenhuis na een aanval door de Taliban, Pakistan op 9 oktober. | Foto AFP

verboden. Iedereen die zich niet aan de regels hield werd zwaar bestraft. Volgens de Taliban verspreidde Malala westers gedachtegoed, met haar openlijk kritiek op het feit dat de Taliban tegen onderwijs voor meisjes was. In oktober 2012 werd Malala in de bus van school naar huis door de Taliban door haar hoofd geschoten. Na de aanslag is Malala naar de UK vervoerd om daar, door specialisten behandeld te worden^(5d). Ze overleefde de aanslag, met een verlamming aan de linkerzijde van haar gezicht. Ze groeide uit tot een wereldwijd icoon van de strijd voor meisjesonderwijs.³⁸

Malala groeide op met een vader die directeur was van een meisjesschool in het dorp. Vreemd was het dus niet dat Malala begon te schrijven over het onrecht dat ze niet meer naar school mocht. Haar vader vertelde de BBC dat het natuurlijk riskant was om haar de blog te laten schrijven. 'But I think that not talking was a greater risk than that because then ultimately we would have given in to the slavery and the subjugation of ruthless terrorism and extremism.'

Ondanks dat ze gestimuleerd werd door haar vader om de blog te schrijven, kon ze toch al op haar 11de onder woorden brengen wat er gaande was in haar leven. Malala heeft de wereld laten inzien dat het zo ook kan, met weinig spektakel, kracht en vasthoudendheid.

35 Social-media kennisplatform voor social media. (z.d.). Social Media - Kennisplatform met informatie over social media, social marketing en social internet-strategie. Geraadpleegd op 4 januari 2019, van <http://www.social-media.nl/>

36 Gerbaudo, P. (2018). 'Friendly' Reunions: Social Media and the Choreography of Assembly. In P. Gerbaudo (Red.), *Tweets and the Streets: Social Media and Contemporary Activism* (pp. 18–47). London, U K: Pluto Press.

37 Rovers, E. (2018, 21 augustus). Elin Ersson: het hart van een heilige en de ballen van een stier. Geraadpleegd op 21 december 2018, van <https://www.brainwash.nl/bijdrage/elin-ersson-het-hart-van-een-heilige-en-de-ballen-van-een-stier>

38 Groen, J. (2017, 12 juli). Nobelprijswinnares Malala Yousafzai is vandaag pas twintig Jaar. Geraadpleegd op 9 januari 2019, van <https://www.opzij.nl/2017/07/12/nobelprijswinnares-malala-yousafzai-twintig-jaar/>

3. PAMFLET

Het pamflet is de eerste geschreven vorm van protest. Een pamflet is actueel, vluchtig, helder en makkelijk te verspreiden. Dit kan je anoniem doen, of je kan ervoor kiezen het te ondertekennen. Je kunt de pamfletten verspreiden in de publieke ruimte of via sociale platformen. Een pamflet informeert de lezer over actuele gebeurtenissen en probeert vaak te overtuigen. De inhoud is erg belangrijk. Het moeten geen lange ingewikkelde verhalen zijn met lastige typografie, maar heldere standpunten van een overtuigend karakter. En tenslotte is de kostenfactor erg laag.

6. BLOEM

Alles dat in je opkomt kan je gebruiken en naar je hand zetten voor een vorm van protest. Bloemen hebben vaak een symbolische waarde en kunnen zo een dubbele boodschap met zich mee brengen. In principe zou elk voorwerp het boegbeeld kunnen worden van jouw strijd. Soms is je strijd niet in woorden uit te drukken en moet er een voorwerp aan te pas komen. Deze symbolen kunnen uitgroeien tot een sterk beeld van een hele protestbeweging die vaak alleen voor de goede verstaander herkend wordt.

8. HUMOR

Met ludieke acties houd je de strijd luchtig. Humor is een grote tegenhanger van geweld. Humor kan relativeren. De orde van de dag wordt even opgeheven, iedereen is gelijk en de verschillen in rang en stand verdwijnen. Onzinnigheid overheerst, regels en gedragscodes gelden voor een bepaalde tijd even niet. Zo kan iedereen in de openbare ruimte op een ludieke manier kritiek leveren op machthebbers, d.m.v. spot, satire en karikaturen.

7. GONE WRONG

Je moet je afvragen of geweld de manier is waarop je de strijd wil voeren. Zodra geweld bij de actie te pas komt, is dat een tipping point in je strijd. Realiseer je dat als de woede radicaliseert en je gebruik maakt van geweld het niet meer in het bovengenoemde rijtje past. Je moet je problemen op een heldere manier blijven observeren, zonder daarin door te schieten. Dat kan soms moeilijk zijn. Het vergt rust, veel geduld, en vooral moed.

1. BUTTON

Een button is een communicatie tool, perfect voor het overbrengen van een standpunt. De button is het kleinste canvas om je punt van man tot man over te brengen. Een button kan het wapen van de onderdrukking zijn of een stille vorm van passieve weerstand tegen machtsstructuren. Door de button ergens op te spelden, kun je zo een tegenkracht ondersteunen. Dit kan achteraf na een grote demonstratie, of van tevoren om mensen bewuster te maken van de actie. Het kan een pakkende slogan zijn of een afbeelding die door mensen vluchtig wordt gezien. Zij kunnen de boodschap vervolgens oppakken en zelf de boodschap overbrengen of erover nadenken.

8 MANIEREN OM TEGENKRACHTEN IN DADEN OM TE ZETTEN

2. BORD

Door jezelf groter te maken met het bord trek je meer aandacht en heb je meer kans dat je standpunt wordt opgepakt of gezien door anderen. Op de plek waar de verandering kan plaats vinden of tijdens een demonstratie kan je het bord het beste laten zien. Het standpunt of de slogan moet goed gelezen kunnen worden, dus de tekst moet groot op het bord geschreven zijn. Een hoog contrast van kleur helpt mee aan de leesbaarheid van het bord. Doordat je het bord bij je draagt, geef je het standpunt een gezicht. Bij een protest met een bord moet je fysiek aanwezig zijn, het vergt dus moed om daarmee de straat op te gaan.

CONCLUSIE LITERATUURLIJST

4. GEBAAR

Soms is tegenkracht niet in woorden uit te drukken en leent een gebaar zich daar beter voor. Een gebaar is ook iets dat snel kan worden opgepakt en door andere uitgevoerd kan worden. Voor deze vorm van tegenkracht heb je alleen jezelf als canvas nodig. Jijzelf bent het hele gebaar, bewust of onbewust. Het is de meest fysieke vorm van tegenkracht en ook de meest intense vorm.

5. SOCIALE MEDIA

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. Informatie in de vorm van tekst, geluid en beeld. Met sociale media komt een nieuwe cultuur van hedendaagse protestbewegingen op. Het is een nieuw politiek platform voor activisten. Hiermee kan je nieuwe virtuele gemeenschappen vormen en kun je verschillende groepen samenbrengen en een groter publiek bereiken in je strijd tegen machtsstructuren. Actie voeren hoeft dus niet alleen maar fysiek te zijn. Als je je veiliger voelt achter een scherm of met verschillende vormen van sociale media, kan je je strijd alsnog uitvoeren.

INLEIDING

WAT ZIJN TEGENKRACHTEN

8 MANIEREN OM TEGENKRACHTEN IN DADEN OM TE ZETTEN

BUTTON

Een button is een communicatie tool, perfect voor het overbrengen van een standpunt. De button is het kleinste canvas om je punt van man tot man over te brengen. Een button kan het wapen van de onderdrukking zijn of een stille vorm van passieve weerstand tegen machtsstructuren. Door de button ergens op te spelden, kun je zo een tegenkracht ondersteunen. Dit kan achteraf na een grote demonstratie, of van tevoren om mensen bewuster te maken van de actie. Het kan een pakkende slogan zijn of een afbeelding die door mensen vluchtig wordt gezien. Zij kunnen de boodschap vervolgens oppakken en zelf de boodschap overbrengen of erover nadenken.

SIGN

Door jezelf groter te maken met het bord trek je meer aandacht en heb je meer kans dat je standpunt wordt opgepakt of gezien door anderen. Op de plek waar de verandering kan plaats vinden of tijdens een demonstratie kan je het bord het beste laten zien. Het standpunt of de slogan moet goed gelezen kunnen worden, dus de tekst moet groot op het bord geschreven zijn. Een hoog contrast van kleur helpt mee aan de leesbaarheid van het bord. Doordat je het bord bij je draagt, geef je het standpunt een gezicht. Bij een protest met een bord moet je fysiek aanwezig zijn, het vergt dus moed om daarmee de straat op te gaan.

PAMFLET

Het pamflet is de eerste geschreven vorm van protest. Een pamflet is actueel, vluchtig, helder en makkelijk te verspreiden. Dit kan je anoniem doen, of je kan ervoor kiezen het te ondertekenen. Je kunt de pamfletten verspreiden in de publieke ruimte of via sociale platformen. Een pamflet informeert de lezer over actuele gebeurtenissen en probeert vaak te overtuigen. De inhoud is erg belangrijk. Het moeten geen lange ingewikkelde verhalen zijn met lastige typografie, maar heldere standpunten van een overtuigend karakter. En tenslotte is de kostenfactor erg laag.

GEBAAR

Soms is tegenkracht niet in woorden uit te drukken en leent een gebaar zich daar beter voor. Een gebaar is ook iets dat snel kan worden opgepakt en door andere uitgevoerd kan worden. Voor deze vorm van tegenkracht heb je alleen jezelf als canvas nodig. Jijzelf bent het hele gebaar, bewust of onbewust. Het is de meest fysieke vorm van tegenkracht en ook de meest intense vorm.

SOCIALE MEDIA

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. Informatie in de vorm van tekst, geluid en beeld.¹ Met sociale media komt een nieuwe cultuur van hedendaagse protestbewegingen op. Het is een nieuw politiek platform voor activisten. Hiermee kan je nieuwe virtuele gemeenschappen vormen en kun je verschillende groepen samenbrengen en een groter

publiek bereiken in je strijd tegen machtsstructuren. Actie voeren hoeft dus niet alleen maar fysiek te zijn. Als je je veiliger voelt achter een scherm of met verschillende vormen van sociale media, kan je je strijd alsnog uitvoeren.

BLOEM

Alles dat in je opkomt kan je gebruiken en naar je hand zetten voor een vorm van protest. Bloemen hebben vaak een symbolische waarde en kunnen zo een dubbele boodschap met zich mee brengen. In principe zou elk voorwerp het boegbeeld kunnen worden van jouw strijd. Soms is je strijd niet in woorden uit te drukken en moet er een voorwerp aan te pas komen. Deze symbolen kunnen uitgroeien tot een sterk beeld van een hele protestbeweging die vaak alleen voor de goede verstaander herkend wordt.

GONE WRONG

Je moet je afvragen of geweld de manier is waarop je de strijd wil voeren. Zodra geweld bij de actie te pas komt, is dat een tipping point in je strijd. Realiseer je dat als de woede radicaliseert en je gebruik maakt van geweld het niet meer in het bovengenoemde rijtje past. Je moet je problemen op een heldere manier blijven observeren, zonder daarin door te schieten. Dat kan soms moeilijk zijn. Het vergt rust, veel geduld, en vooral moed.²

HUMOR

Met ludieke acties houd je de strijd luchtig. Humor is een grote tegenhanger van geweld. Humor kan relativiseren. De orde van de dag wordt even opgeheven, iedereen is gelijk en de verschillen in rang en stand verdwijnen. Onzinnigheid overheerst, regels en gedragscodes gelden voor een bepaalde tijd even niet. Zo kan iedereen in de openbare ruimte op een ludieke manier kritiek leveren op machthebbers, d.m.v. spot, satire en karikaturen.³

1 Social-media kennisplatform voor social media. (z.d.). Social Media - Kennisplatform met informatie over social media, social marketing en social internet-strategie. Geraadpleegd op 4 januari 2019, van <http://www.social-media.nl/>

2 Boers, M. (2016). De Internet Gids | Zo kan het dus gebeuren. Geraadpleegd op 21 december 2018, van <https://de-internet-gids.nl/2016/no6/zo-kan-het-gebeuren>

3 Demeester, A. (2012, 15 mei). Humor als strijdmiddel. Geraadpleegd op 21 december 2018, van <https://www.groene.nl/artikel/humor-als-strijdmiddel>